

Przedmowa do wydania polskiego

Doktor Montessori angażowała się w wiele społecznych aktywności, wygłaszała przemowy, kierowała odezwy do koronowanych głów i liderów państw świata, prowadziła szkolenia, podczas których przygotowywała nauczycieli do zrozumienia dziecka i pracy z nim. Najzamożniejsi i najbardziej wpływowi ludzie świata zabiegali o spotkanie z nią, każdy chciał znaleźć się choć na chwilę pod urokiem jej charyzmy i geniuszu. Można uznać, że jeśli Montessori decyduje się kierować swoje słowa do rodzica, to warto z uwagą je przyjąć.

W tym zbiorze krótkich esejów, dr Montessori podejmuje próbę syntetycznego i prostego ujęcia najważniejszych, a jednocześnie krytycznych momentów w życiu dziecka, z perspektywy funkcjonowania rodziny i społeczeństwa. Daje nadzieję na rozwiązanie pozornie nierozwiązywalnych problemów oraz wzywa rodziców do w pełni świadomego podjęcia swojej roli, jednocześnie akcentując sprawy, którym powinni poświęcić szczególną uwagę, takie jak otoczenie dziecka, jego osobowość i praca, kreatywność oraz mowa.

Otoczenie

To rodzice powołują dziecko do życia, to oni odpowiedzialni są za stworzenie mu warunków do wzrostu i rozwoju, to oni zapraszają je do swo-

jego domu. Ten dom będzie drugim otoczeniem dziecka, zaraz po łonie matki, w którym w idealnych warunkach wszystkie potrzeby dziecka są zaspokojone do chwili narodzin

Otoczenie ma swój wymiar materialny oraz niematerialny. Żadna liczba mebli, zabawek czy gadżetów nie zastąpi więzi międzyludzkiej. Dziecko musi czuć się kochane, uszanowane i otrzymywać wsparcie w realizacji swoich potrzeb. Dzięki wsparciu dorosłego dziecko będzie mogło rozwinąć pełną charakterystykę człowieka, język i kulturę. Wchłonie z otoczenia wszystko – tak pożądane wartości, jak i zaściankowe uprzedzenia. Dziecko uczy się od dorosłych, jak wyrażać swoje emocje, jak je regulować lub jak w nich trwać. Chłonny umysł w pierwszych latach życia stworzy wierną kopię otoczenia, w którym dziecko wzrastało.

Jednocześnie otoczenie podlega dynamicznym przemianom, tak aby nadążyć za zmieniającymi się potrzebami dziecka, nie uspić jego intelektu, dać możliwość realizacji woli.

Osobowość

Osobowość dziecka szuka równowagi – równowagi, której niektórzy dorośli nie zdefiniowali jeszcze nawet dla własnego życia.

Obecnie desperacko potrzebujemy pokolenia nowych, innowacyjnych umysłów, gorliwie rozważających potrzeby środowiska naturalnego i dotyczących je katastrof. Umiejących analizować i wyciągać właściwe wnioski do podjęcia działań, mogących zagwarantować utrzymanie w tym środowisku równowagi, jego konserwację i kontrolę.

Aby to osiągnąć, trzeba odwołać się do wielkiej, nieświadomej siły życia. Dziecko musi mieć możliwość skupienia się na swojej pracy, bez bycia odrywanym od swoich zadań, bez dzwonek wyznaczających koniec i początek, bez grupowych zajęć narzuconych przez dorosłego. Właśnie to falowanie pomiędzy szczytowym zainteresowaniem a przerwą w działaniu, wyznacza w otoczeniu Montessori naturalny rytm, ujawniający nieświadome moce dziecka

Praca

Całkiem małe dziecko już jest nastrojone na odbiór satysfakcji pochodzącej z dobrze wykonanego zadania, a także z bycia pożytecznym. Dziecko lubi towarzyszyć wszędzie dorosłemu, cieszy się jego obecnością, czeka aż dorosły podzieli się z nim pracą. Nie wolno powierzać dzieciom pracy tak łatwej, że nie jest ona żadnym wyzwaniem, ponieważ wtedy odbieramy dziecku szansę na doświadczenie spełnienia związanego z osiągnięciem spodziewanych wyników.

Dorośli swoją motywację do pracy znajdują w różnych okolicznościach czy warunkach, najczęściej jednak wiążą ją z oczekiwaniem konkretnego rezultatu. Dziecko żyje tylko chwilą obecną, zatem kiedy wykonuje swoją część pracy, musi mieć możliwość odczucia, jak jest silne, mądre, jak „duże”. Ten komunikat dociera do dziecka bezpośrednio poprzez sam fakt wykonywania zadania, z dala od pustych słów pochwały.

Kreatywność

Kreatywność jest człowiekowi przyrodzona, wyraża się poprzez ruch, działanie, wykracza ciekawością ponad ekrany urządzeń multimedialnych czy bezmyślną manipulację przedmiotami bez inteligentnego celu. Kreatywny proces zrealizuje się w spontanicznym użyciu realnych obiektów w otaczającej dziecko rzeczywistości. Tam, gdzie miała szansę zaistnieć wiedza o świecie, o tym jak on funkcjonuje, tam gdzie współpracowały ze sobą serce, umysł i ręce, tam rodzi się przestrzeń dla sztuki i wyobraźni.

Mowa

Od początku życia dziecko otoczone jest mową swojej rodziny, chłonie właśnie ten konkretny sposób wypowiedzi, intonację, akcent. Dzieje się to poprzez zanurzenie w otoczeniu, w którym występuje język. W taki

sam sposób dziecko może wchłonąć muzykę, sztukę czy jakąkolwiek inną formę komunikacji. Każdy kanał komunikacji pozwala na pełniejszą ekspresję siebie, stymulację wewnętrznej energii, której ujście odżywia osobowość dziecka i pozwala mu poczuć się częścią jego rodziny, grupy, społeczności.

Dr Montessori była cierpliwym i wytrawnym pedagogiem. Nie ganiła, lecz z czułością i matczyną wyrozumiałością wspierała wszystkich, którzy przyłączali się do służby dziecku. Służba rodzica jest naturalna i z tej perspektywy również wyjątkowa, ponieważ na co dzień łączy aspekty fizyczne i duchowe. Stąd słowa zachęty, które Autorka niniejszej publikacji kieruje do rodziców:

Karmimy dziecko pożywным jedzeniem, żeby jego małe ciało mogło rosnąć – i analogicznie musimy zapewnić mu odpowiedni pokarm dla rozwoju psychicznego i moralnego. Tak jak nie potrafimy bezpośrednio pomóc ciału dziecka osiągnąć dojrzałości, tak też nie możemy ukształtować za nie jego umysłu ani charakteru. Możemy jednak zaspokajać jego potrzeby psychiczne, tak jak zaspokajamy jego potrzeby cielesne – do obu należy podchodzić w równie naukowy sposób.

Sylvia Camarda

Od wydawcy

Maria Montessori nigdy nie lekceważyła roli rodzica, dlatego byłaby otwarta na pomysł głośzenia specjalnych wykładów dla rodziców podczas kursów i kongresów. Nigdy nie miała jednak czasu napisać dla rodziców książki, żeby pomóc im lepiej zrozumieć rozwój ich dzieci. Zarówno wówczas, jak i dziś rodzicom potrzeba rzetelnej wiedzy o dziecięcym rozwoju i istocie montessoriańskiej edukacji. Szczęśliwym trafem w pedagogicznych Archiwach Marii Montessori odkryto spójny wybór krótkich pism adresowanych do rodziców.

Niewiele wiadomo o tych tekstach prócz tego, że wyraźnie pasują do siebie pod względem stylu, treści, długości i wymowy: wszystkie skierowane są do rodziców, a przy tym cechuje je nietypowa dla prac Montessori lekkość wyrazu. Niestety, nie zachowały się włoskie oryginały, ale w tym przypadku nie ma to większego znaczenia, ponieważ angielskie przekłady dobrze się czyta i chociaż nie wiemy, kto je wykonał, tłumacz lub tłumaczka zasługuje na szczególne podziękowania za świetną robotę.

Przynajmniej jeden z opublikowanych w tym tomie artykułów ukazał się w tygodniku *The Saturday Review* w grudniu 1931 roku, zatem jest możliwe czy wręcz prawdopodobne, że wszystkie powstały podczas 17 Międzynarodowego Kursu Szkoleniowego Montessori w Londynie, który odbywał się jesienią owego roku. Jak się wydaje, miały dać przedsmak metody i rozbudzić zainteresowanie młodych rodziców, którzy wciąż zastanawiali się, jaką edukację wybrać dla swoich dzieci.

Z dumą i radością uzupełniamy lukę w naszej serii montessoriańskiej, publikując ten niewielki tom, w którym Maria Montessori wprowadza rodziców w swoją wizję edukacji.

Pragniemy złożyć najszczerze podziękowania Pauli Polk Lillard, cenionej na świecie autorce książek na temat metody Montessori i współzałożycielce placówki Forest Bluff School w Illinois, za to, że zechciała napisać *Przedmowę* do niniejszego zbioru. Nie tylko wyjaśnia w niej podstawowe zasady podejścia Marii Montessori do edukacji, lecz także opisuje swoją drogę od nauczycielki w tradycyjnej szkole publicznej do montessoriańskiej matki, nauczycielki i trenerki.

Wszystkie kolorowe zdjęcia udostępniła nam za zgodą Forrest Bluff School Lynn Jessen, córka Pauli Lillard. Jesteśmy wdzięczni za jej pomoc.

Szczególne podziękowania składamy Carolinie Montessori za pracę nad tym projektem.

Alexander Mario Henny
Wydawca